

KOMUNIKAT ERYWAŃSKI

My, Ministrowie, zebrani w Erywaniu w dniach 14-15 maja 2015 roku, z dumą uznajemy, że wizja, która zainspirowała naszych poprzedników w Bolonii doprowadziła do powstania Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (EOSW), w którym 47 krajów zróżnicowanych politycznie, kulturowo, a także co do tradycji akademickiej, współpracuje na gruncie otwartego dialogu, zbieżnych celów i wspólnych zobowiązań. Razem jesteśmy zaangażowani w proces dobrowolnej konwergencji i skoordynowanej reformy naszych systemów szkolnictwa wyższego. Proces ten jest oparty na odpowiedzialności publicznej za szkolnictwo wyższe, wolności akademickiej, autonomii uczelni, oraz zobowiązaniu do wspólnej integralności. Pozostaje on oparty także na solidnym finansowaniu ze środków publicznych i jest realizowany poprzez wspólną strukturę programów kształcenia prowadzących do uzyskania tytułów zawodowych i stopni naukowych, wspólne zrozumienie zasad i procesów dotyczących zapewniania jakości oraz uznawalności i szereg wspólnych narzędzi.

Dzięki reformom bolońskim poczyniono postępy w umożliwieniu studentom i absolwentom poruszania się w EOSW dzięki uznawalności ich kwalifikacji i okresów studiów; programy studiów dają absolwentom wiedzę, umiejętności i kompetencje, stwarzają zarówno możliwość kontynuacji studiów, jak i możliwość wejścia na europejski rynek pracy; uczelnie stają się coraz bardziej aktywne w kontekście międzynarodowym; kadra akademicka współpracuje w ramach wspólnych programów kształcenia i badań naukowych. EOSW umożliwił dialog z innymi regionami świata i jest uważany za model współpracy strukturalnej.

Niemniej jednak, wdrażanie reform strukturalnych jest nierównomierne, a narzędzia służące temu celowi są w pewnych przypadkach stosowane niewłaściwie lub w sposób biurokratyczny i powierzchowny. Niezbędna jest więc ciągła poprawa jakości naszych systemów szkolnictwa wyższego i większe zaangażowanie społeczności akademickiej w celu osiągnięcia pełnego potencjału EOSW. Zobowiązujemy się do ukończenia działań i uznajemy potrzebę nadania nowego impulsu naszej współpracy.

Aktualnie przed EOSW stoją poważne wyzwania. Mamy do czynienia z trwającym kryzysem gospodarczym i społecznym, drastycznie wysokim poziomem bezrobocia, wzrostem marginalizacji młodych ludzi, zmianami demograficznymi, nowymi schematami migracji oraz konfliktami wewnątrz krajowymi i pomiędzy krajami, jak również ekstremizmem i radykalizacją poglądów. Z drugiej strony, większa mobilność studentów i pracowników uczelni sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, a szybki rozwój wiedzy i technologii, mający wpływ na społeczeństwa i gospodarkę, odgrywa coraz większą rolę w transformacji szkolnictwa wyższego i badań naukowych.

EOSW powinien odegrać kluczową rolę w rozwiązywaniu wskazanych problemów i maksymalizacji stworzonych możliwości w ramach europejskiej współpracy i wymiany, poprzez realizację wspólnych celów oraz w dialogu z partnerami na całym świecie. Musimy odnowić naszą pierwotną wizję i skonsolidować strukturę EOSW.

Odnowiona wizja: nasze priorytety

Jesteśmy zdeterminowani, aby do roku 2020 w EOSW wspólne cele zostały wdrożone we wszystkich krajach członkowskich, w celu zapewnienia wzajemnego zaufania do systemów szkolnictwa wyższego; aby automatyczne uznawanie kwalifikacji stało się rzeczywistością tak, ażeby studenci i absolwenci mogli z łatwością poruszać się po całym EOSW; aby szkolnictwo wyższe skutecznie przyczyniało się do budowy społeczeństwa, opartego na wartościach demokratycznych i poszanowaniu praw człowieka; oraz aby możliwości stwarzane przez edukację zapewniały kompetencje i umiejętności niezbędne dla obywatelstwa europejskiego, innowacji i zatrudnienia. Będziemy wspierać i chronić studentów oraz pracowników uczelni w korzystaniu przez nich z prawa do wolności akademickiej, a także zapewniać im udział jako pełnoprawnych partnerów w zarządzaniu autonomicznymi instytucjami szkolnictwa wyższego. Będziemy wspierać instytucje szkolnictwa wyższego w poprawie ich starań na rzecz promocji zrozumienia międzykulturowego, krytycznego myślenia, tolerancji religijnej i politycznej, równości płci, a także wartości demokratycznych oraz obywatelskich, w celu wzmocnienia obywatelstwa europejskiego i globalnego oraz stworzenia podstawy do budowania społeczeństw integracyjnych. Będziemy także czynić starania ukierunkowane na wzmocnienie powiązań między Europejskim Obszarem Szkolnictwa Wyższego i Europejską Przestrzenią Badawczą.

W najbliższych latach naszą wspólną ambicją będzie zrealizowanie następujących, równie ważnych celów w nowym kontekście:

- **Poprawa jakości i przydatności procesu uczenia się oraz nauczania** jest głównym zadaniem EOSW. Będziemy zachęcać i wspierać instytucje szkolnictwa wyższego oraz kadre akademicką w promowaniu innowacyjnych rozwiązań w dydaktyce w środowiskach kształcenia zorientowanego na studenta, a także pełnego wykorzystania potencjalnych korzyści z technologii cyfrowych dla uczenia się i nauczania. Będziemy promować wzmocnienie związków pomiędzy nauczaniem, uczeniem się i badaniami naukowymi na wszystkich poziomach studiów oraz stwarzać zachęty dla instytucji, kadry akademickiej i studentów w celu zintensyfikowania działań, które rozwijają kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość. Programy studiów powinny umożliwić studentom rozwój kompetencji, które najlepiej będą spełniać osobiste aspiracje i potrzeby społeczne, poprzez efektywne kształcenie. Nadto winny być one wspierane przez przejrzyste opisy efektów uczenia się i nakładu pracy, elastyczne ścieżki kształcenia i odpowiednie metody nauczania oraz oceniania. Istotne jest, aby uznawać i wspierać nauczanie dobrej jakości, oraz zapewniać warunki dla zwiększania kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej. Co więcej, będziemy aktywnie angażować studentów, jako pełnoprawnych członków społeczności akademickiej, a także innych interesariuszy w tworzenie programów kształcenia i zapewnianie jakości.
- **Wsparcie zatrudnialności absolwentów podczas całego ich życia zawodowego** na szybko zmieniających się rynkach pracy – charakteryzujących się rozwojem technologicznym, pojawianiem się nowych profili zawodowych oraz zwiększeniem możliwości zatrudnienia i samozatrudnienia – stanowi główny cel EOSW. Musimy zapewnić, aby na koniec każdego cyklu studiów, absolwenci posiadali kompetencje odpowiednie do wejścia na rynek pracy, które również umożliwiałyby rozwijanie dalszych kompetencji potrzebnych do ich zatrudnialności w późniejszym całym życiu zawodowym. Będziemy wspierać instytucje szkolnictwa wyższego we wdrażaniu

różnorodnych środków, aby osiągnąć wskazane cele, np.: poprzez wzmocnienie dialogu z pracodawcami, wdrażanie programów o dobrej równowadze pomiędzy komponentami teoretycznymi i praktycznymi, rozwijanie umiejętności studentów w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz śledzenie rozwoju karier zawodowych absolwentów. Będziemy promować międzynarodową mobilność w celu odbycia studiów i praktyk jako skuteczny środek do rozszerzania zakresu kompetencji oraz możliwości pracy dla studentów.

- **Tworzenie większej integracji w ramach naszych systemów** jest podstawowym celem EOSW, z uwagi na fakt, że nasze populacje stają się coraz bardziej zróżnicowane, także ze względu na zmiany demograficzne i migracyjne. Zobowiązujemy się do poszerzenia uczestnictwa w szkolnictwie wyższym i wsparcie działań uczelni, które zapewniają odpowiednie formy uczenia się we właściwych kontekstach dla różnych typów uczących się, w tym także w ramach uczenia się przez całe życie. Będziemy poprawiać wzajemną przenikalność i drożność pomiędzy różnymi sektorami kształcenia. Będziemy dążyć do wzmocnienia społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego, poprawy równowagi płci i poszerzenia możliwości w zakresie dostępu do studiów oraz ich kończenia, w tym mobilności międzynarodowej dla studentów z grup defaworyzowanych. Będziemy dostarczać możliwości w zakresie mobilności studentów i kadry z obszarów objętych konfliktami, dążąc do umożliwienia im powrotu, gdy pozwolą na to warunki w ich ojczystym kraju. Pragniemy również wspierać mobilność studentów przygotowujących się wykonywania zawodu nauczyciela ze względu na ważną rolę, jaką odgrywają w kształceniu przyszłych pokoleń Europejczyków.
- **Wdrażanie uzgodnionych reform strukturalnych** jest warunkiem konsolidacji EOSW i w dłuższej perspektywie gwarantem jego sukcesu. Wspólna struktura studiów i system punktów zaliczeniowych (ECTS), wspólne standardy i wskazówki dla zapewniania jakości, współpraca dla mobilności oraz wspólne programy studiów i dyplomy są fundamentami EOSW. Będziemy rozwijać bardziej skuteczne polityki w zakresie uznawalności punktów zaliczeniowych uzyskanych za granicą, kwalifikacji w celach akademickich i zawodowych, a także wcześniejszych etapów kształcenia. Pełne i spójne wdrożenie uzgodnionych reform na poziomie krajowym wymaga współpracy i zaangażowania decydentów oraz środowisk akademickich, jak również większego zaangażowania interesariuszy. Brak wdrożenia przedmiotowych polityk w niektórych krajach podważa funkcjonowanie i wiarygodność całego EOSW. Potrzebujemy bardziej precyzyjnie dokonywać pomiaru efektywności, przyjmując go jako podstawę sprawozdawczość z krajów członkowskich. Poprzez dialog polityczny i wymianę dobrych praktyk, będziemy dostarczać ukierunkowane wsparcie na rzecz krajów członkowskich doświadczających trudności w realizacji uzgodnionych celów i umożliwiać realizację celów tym, którzy pragną dalszego rozwoju.

Zarządzanie i metody pracy EOSW muszą być rozwijane, aby sprostać tym wyzwaniom. Zwracamy się do Bolońskiej Grupy Wdrożeniowej (Bologna Follow-up Group- BFUG) o weryfikację i uproszczenie zarządzania nim oraz stosowanych metod pracy, o zaangażowanie praktyków z sektora szkolnictwa wyższego w swoich programach prac, oraz do przedstawienia propozycji rozwiązania kwestii braku realizacji kluczowych zobowiązań przy okazji naszego następnego spotkania.

Z wdzięcznością przyjmujemy zaangażowanie Francji organizującej nasze następne spotkanie w 2018 roku i zapewnienie prowadzenia Sekretariatu EOSW od lipca 2015 do czerwca 2018.

Ministrowie z zadowoleniem przyjmują wniosek Białorusi wstąpienia do EOSW, a zwłaszcza zaangażowanie tego kraju na rzecz reform, 16 lat po rozpoczęciu Procesu Bolońskiego, aby jej system szkolnictwa wyższego i praktyki były zgodne z systemami innych krajów EOSW. Na tej podstawie, Ministrowie z zadowoleniem przyjmują Białoruś jako członka EOSW i wyrażają satysfakcję z perspektywy współpracy z władzami krajowymi i zainteresowanymi stronami w celu wdrożenia reform wskazanych przez Bolońską Grupę Wdrożeniową (BFUG) oraz zawartych w uzgodnionym planie działania dołączonym do dokumentu akcesyjnego Białorusi. Ministrowie upoważniają BFUG do złożenia sprawozdania z realizacji planu działania przy okazji konferencji ministerialnej w 2018 roku.

Na zakończenie, przyjmujemy do wiadomości i zatwierdzamy sprawozdania grup roboczych ds. wdrożenia reform strukturalnych, ds. mobilności i internacjonalizacji oraz ds. wymiaru społecznego i uczenia się przez całe życie, a także sprawozdanie grupy pionierskiej („Pathfinder”) ds. automatycznego uznawania kwalifikacji. Przyjmujemy środki zawarte w Załączniku i przy tej okazji podkreślamy znaczenie wszystkich członków i członków konsultacyjnych w pełni uczestniczących w pracach BFUG oraz przyczyniających się do realizacji programu prac EOSW.

Załączniki:

I. Przyjęte środki realizacji polityki

- Znowelizowane Standardy i Wskazówki dotyczące Zapewnienia Jakości w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area -ESG);
- Europejskie Podejście do Zapewnienia Jakości Wspólnych Programów Studiów (the European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes);
- Zaktualizowany Przewodnik dla użytkowników ECTS (ECTS Users' Guide), jako oficjalny dokument EOSW.

II. Zobowiązania

- włączenie kwalifikacji krótkiego cyklu do Ram Kwalifikacji Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (QF-EHEA), na bazie deskryptorów dublińskich dla krótkich cykli kwalifikacji i oraz jakości zapewnionej zgodnie z ESG, tak aby przepisy dotyczące uznawania kwalifikacji krótkiego cyklu były honorowane w systemach krajowych, również wtedy, gdy systemy te nie obejmują takich kwalifikacji;
- zapewnienie, aby wymagania w zakresie kompetencji dla bycia zatrudnionym w sektorze publicznym pozwalały na sprawiedliwy dostęp dla posiadaczy dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia i zachęcały pracodawców do właściwego wykorzystywania

wszystkich kwalifikacji szkolnictwa wyższego, w tym tych z pierwszego stopnia;

- zapewnienie, we współpracy z uczelniami, wiarygodnych i istotnych informacji na temat przebiegu kariery absolwentów i ich postępów na rynku pracy, które powinny być udostępnione władzom uczelni, potencjalnym studentom, ich rodzicom i społeczeństwu;
- przegląd przepisów krajowych celem zapewnienia ich pełnej zgodności z Konwencją Lizbońską, sprawozdania do Sekretariatu Bolońskiego do końca 2016 roku, oraz zwrócenia się do Komitetu Konwencji, we współpracy z sieciami ENIC i NARIC, o przygotowanie analizy raportów do końca 2017 roku, z należyтым uwzględnieniem monitorowania Konwencji przez Komitet Konwencji;
- usunięcie przeszkód na drodze uznawalności wcześniejszego kształcenia w celu zapewnienia dostępu do programów szkolnictwa wyższego i ułatwienia przyznawania kwalifikacji na podstawie wcześniejszego kształcenia, a także zachęcanie instytucji szkolnictwa wyższego do poprawy ich zdolności do uznawania wcześniejszego kształcenia;
- przegląd krajowych ram kwalifikacji, w celu zapewnienia, że ścieżki kształcenia w przyjętych ramach zapewniają odpowiednią uznawalność wcześniejszego kształcenia;
- ustanowienie grupy krajów i organizacji chętnych do prac nad ułatwianiem uznawania kwalifikacji zawodowych;
- promowanie mobilności kadry akademickiej z uwzględnieniem wytycznych Grupy Roboczej ds. mobilności i internacjonalizacji;
- promowanie przenoszalności stypendiów i pożyczek, z uwzględnieniem wytycznych Grupy Roboczej ds. mobilności i internacjonalizacji;
- umożliwienie, aby nasze szkolnictwo wyższe kierowało się większą integracją społeczną poprzez wdrażanie strategii społecznego wymiaru EOSW;
- zapewnienie, aby kwalifikacje z innych krajów EOSW były automatycznie uznawane na poziomie właściwym dla odpowiadających im kwalifikacji krajowych.
- umożliwienie naszym instytucjom szkolnictwa wyższego korzystania z odpowiedniej agencji wpisanej do Rejestru Agencji do Spraw Zapewnienia Jakości Kształcenia, dla przeprowadzenia procesu zewnętrznej oceny jakości, z poszanowaniem dla krajowych rozwiązań dotyczących podejmowania decyzji w zakresie zapewniania jakości.